

2023

Grutto's, hazen en orchissen

Frans Parmentier

Grutto's, hazen en orchissen op het land van Rutte 2023

Voor het tiende jaar op rij heeft Frans Parmentier de broedvogels en hazen geïnventariseerd van het land van het biologisch-dynamische melkveebedrijf van Jan, Niek en Connie Rutte in het Westzijderveld. Naast de vele weide-, water- en rietvogels, staan veel slootkanten vol met rietorchissen en bloeien op een schraal hooilandje zelfs bijen- en moeraswespenorchissen. Corrie Beveloo en Peter Mankor hebben samen met Jan Rutte die orchideeën geteld. Hieronder de resultaten van deze twee inventarisaties.

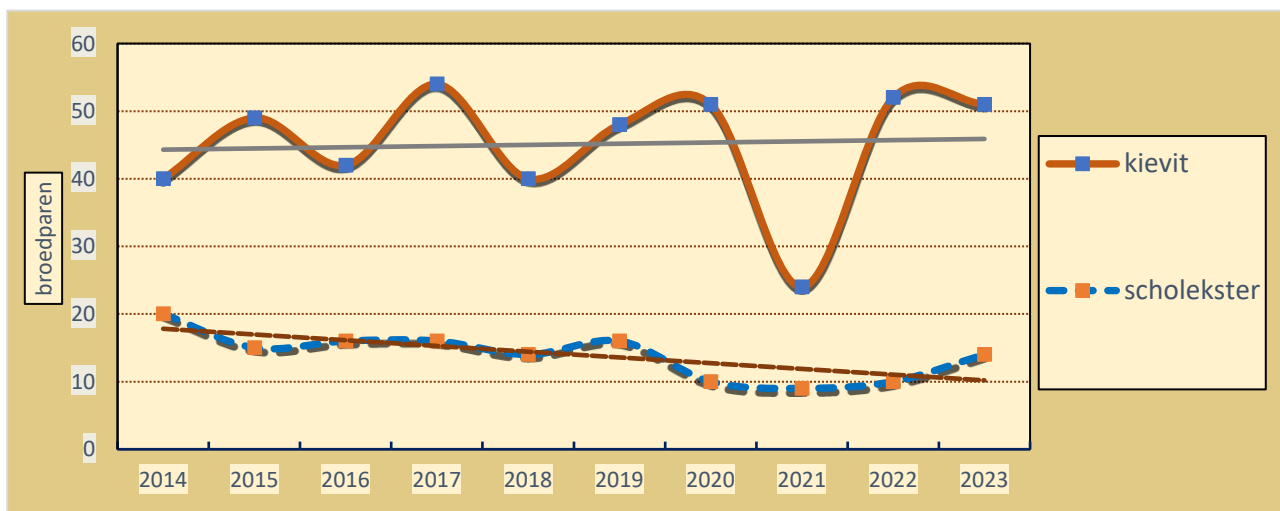
Broedvogels

De broedvogeltelling van alle op het land en in de rietkragen broedende vogels is uitgevoerd volgens de BMP-methode weidevogels van Sovon. De zangvogels op het erf zijn niet systematisch meegenomen. Tussen begin april en eind juni zijn onder gunstige weeromstandigheden vijf telronden gemaakt. Het resultaat van de tellingen van de belangrijkste weidevogels staat in bijlage 1, die van alle vogels (en hazen) sinds 2014 in bijlage 2. Hieronder bespreken we de meest markante soorten.

Broedsucces. Naast het aantal broedparen, is ook het bepalen van het broedsucces een belangrijk doel van deze inventarisatie. Daartoe tel ik van de 'echte' weidevogels ook per ronde op basis van het gedrag het aantal gezinnen (= oudervogels met pullen). Het broedsucces bepaal ik dan door het aantal gezinnen te delen door het aantal broedparen. Bij het bepalen van het aantal gezinnen houd ik rekening met de kans op dubbeltellingen, omdat er slechts twee weken ligt tussen de verschillende rondes en de jongen pas

Foto 1. Stuwtes zorgden in het voorjaar voor een hoog slootpeil.

Figuur 1. Het aantal broedparen van scholekster en kievit tussen 2014 - 2023 met trendlijn.

na drie

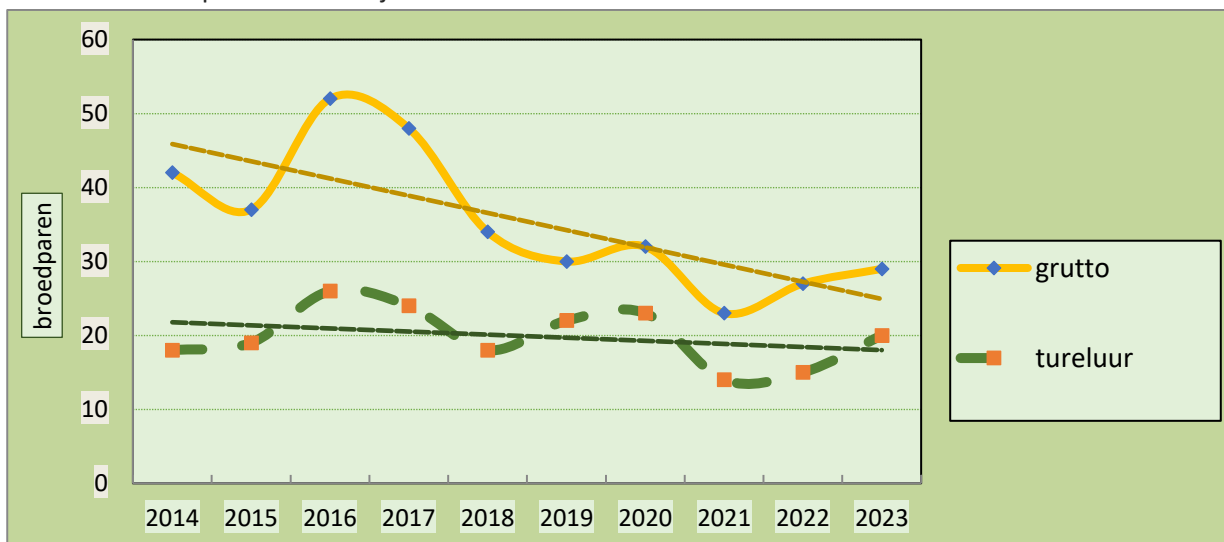
weken vliegvlug zijn. In bijlage 1 staat per ronde het aantal aanwezige gezinnen. Dat levert een minimum en een maximum aantal gezinnen op. Vandaar ook de spreiding in resultaat broedsucces. Hierbij dient nog een kanttekening te worden gemaakt. Het geïnventariseerde gebied is geen afgesloten eenheid. Er kan dus uitwisseling plaatsvinden met het land van de buurman. Om het gevolg van die uitwisseling te minimaliseren, heb ik gekozen voor deze aanpak om het aantal gezinnen te baseren op vijf telronden. M.i. geeft deze berekening in deze situatie een meer betrouwbaar beeld van het broedsucces dan bij de gangbare bts-telling met één of twee broedpaartellingen en slechts één alarmtelling eind mei/begin juni. Bovendien geeft mijn berekening ook een indicatie van het broedsucces van de andere soorten, daar de bts-telling alleen bij grutto en tureluur wordt toegepast. Een extra voordeel van deze werkwijze is dat ook paren meetellen die eind mei nog op eieren zaten en dus pas in juni pullen hadden.

Scholekster. De scholekster heeft in 2023 met 14 paar gebroed; een flinke toename ten opzichte van 2022, toen het er tien waren. De soort was van 2014 tot en met 2019 stabiel met jaarlijks ongeveer 16 paar, maar is tussen 2020 en 2022 op een lager niveau van ongeveer tien paar beland (figuur 1). Over de periode 2014-2023 zien we toch een enigszins dalende lijn (zie trendlijn in figuur 1).

Wat het broedsucces betreft, varieerde het aantal gezinnen tussen één en vijf. Half juni 2023 waren er nog drie paren met pullen aanwezig (bijlage 1). Uiteindelijk hebben zes tot acht van de veertien paren pullen gehad. Een redelijk goed broedsucces (43 - 57 %) voor de scholeksters.

Kievit. Na de sterke terugval in 2021 heeft de kievit in 2023 het in 2022 ingezette herstel met 51 broedparen geconsolideerd (bijlage 1). Gevolg is dat de trendlijn over de periode 2014 – 2023 zelfs een geringe stijging laat zien (figuur 1). De natte omstandigheden op het land (foto's omslag, 1 en 6) blijft veel kieviten aantrekken, terwijl door droogte elders veel percelen minder aantrekkelijk zullen zijn geweest.

De kieviten hadden een lang broedseizoen. Half april hadden al drie paar pullen, terwijl eind mei er nog 18 gezinnen waren en één late broeder en half juni zelfs nog twaalf gezinnen rondliepen (bijlage 1). Mijn inschatting is dat 33 tot 42 van de 51 paren uiteindelijk pullen hebben voortgebracht. Het broedsucces komt daarmee uit tussen 65 en 82 procent. Een bijzonder mooi resultaat.

Figuur 2. Het aantal broedparen van grutto en tureluur tussen 2014 – 2023 met trendlijn.

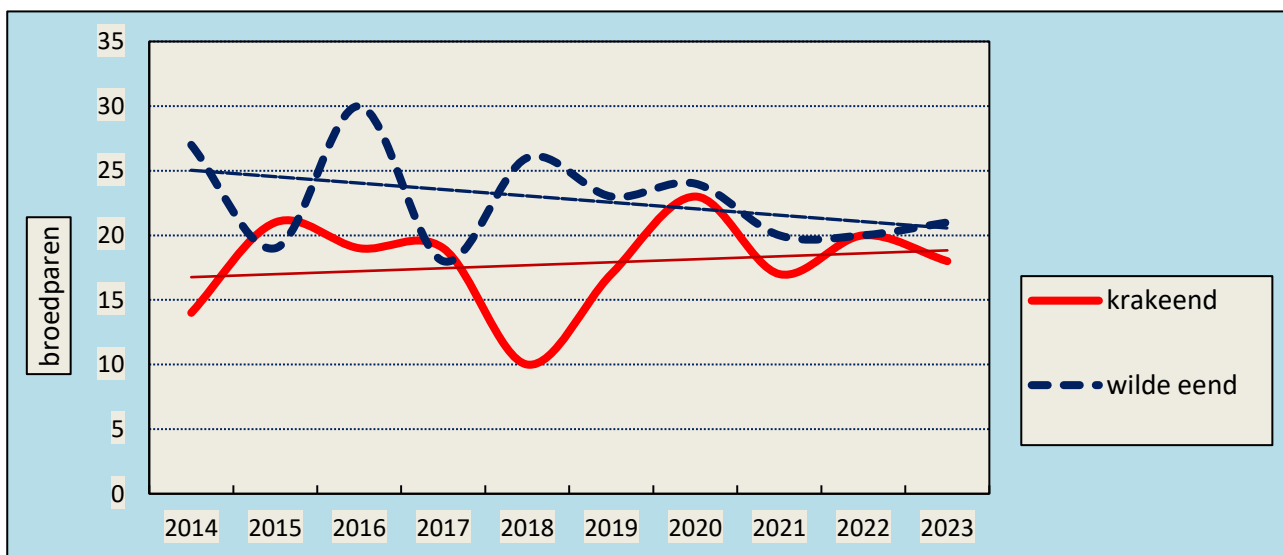
Grutto. De grutto heeft zich met 29 broedparen blijvend hersteld ten opzichte van 2021, toen het er slechts 24 waren (bijlage 2). Desondanks is de trend sinds 2014 dalende (figuur 2). Eind mei hadden 16 paren pullen, terwijl ik half juni er nog een zevental gezinnen en enkele losse vliegvlugge pullen telde (bijlage 1). Naar schatting hebben

in totaal tussen de 19 en 23 van de 29 broedparen pullen gehad. Met een broedsucces van 65 - 80 procent is dat een geweldig resultaat.

Tureluur. Het aantal tureluurs was in 2023 met 20 paren weer op gemiddeld niveau (bijlage 1). Over de periode 2014 – 2023 zien we desondanks een geringe afname van het aantal broedparen (figuur 2). Begin mei verschenen de eerste gezinnen, eind mei waren het er elf, terwijl half juni er nog negen paar met pullen rondliepen (bijlage 1). Daarmee kwam het totaal aantal gezinnen op minimaal zeventien en maximaal twintig. Daarmee ‘scorede’ de tureluur een zeer hoog broedsucces tussen 75 en 100 procent. Een broedsucces van honderd procent is niet waarschijnlijk. De oorzaak kan liggen in het feit dat tureluurs in de broedtijd zich weinig opvallend gedragen en tijdens de inventarisaties gemist worden, terwijl ze juist heel duidelijk aanwezig zijn als ze pullen hebben. Het aantal broedparen kan dus te laag zijn ingeschat.

Overige steltlopers. Weer veel opvliegende *watersnippen* dit voorjaar; begin april 23 stuks, half april 15 en begin mei nog twee. Een eenmalige waarneming in mei geldt binnen de BMP-systematiek niet als een geldig territorium, dus wederom geen watersnip op de broedlijst. Net als voorgaande jaren foerageerde eind mei een *kleine plevier* op één van de percelen. Door de eenmalige waarneming gold dat evenmin als een territorium. Andere doortrekkers waren wulp, witgatje, oeverloper en bokje (een kleine snip).

Wilde eend. Het aantal territoria van de wilde eend kwam in 2023 uit op 21 paar, vrijwel gelijk aan dat van de twee voorgaande jaren, toen het er 20 waren. Sinds 2014 neemt het aantal langzaam af (figuur 3). Totaal heb ik zes tot zeven verschillende tomen zien rondzwemmen (bijlage 1). Daarmee zou het broedsucces op 29 tot 33 procent uitkomen. In werkelijkheid zal het hoger zijn geweest, daar wilde eenden met pullen zich vaak verstoppen in slootkanten of in het ongemaaide gras en dus makkelijk worden gemist.

Figuur 3. Het verloop van het aantal broedparen van krakeend en wilde eend sinds 2014 met trendlijn.

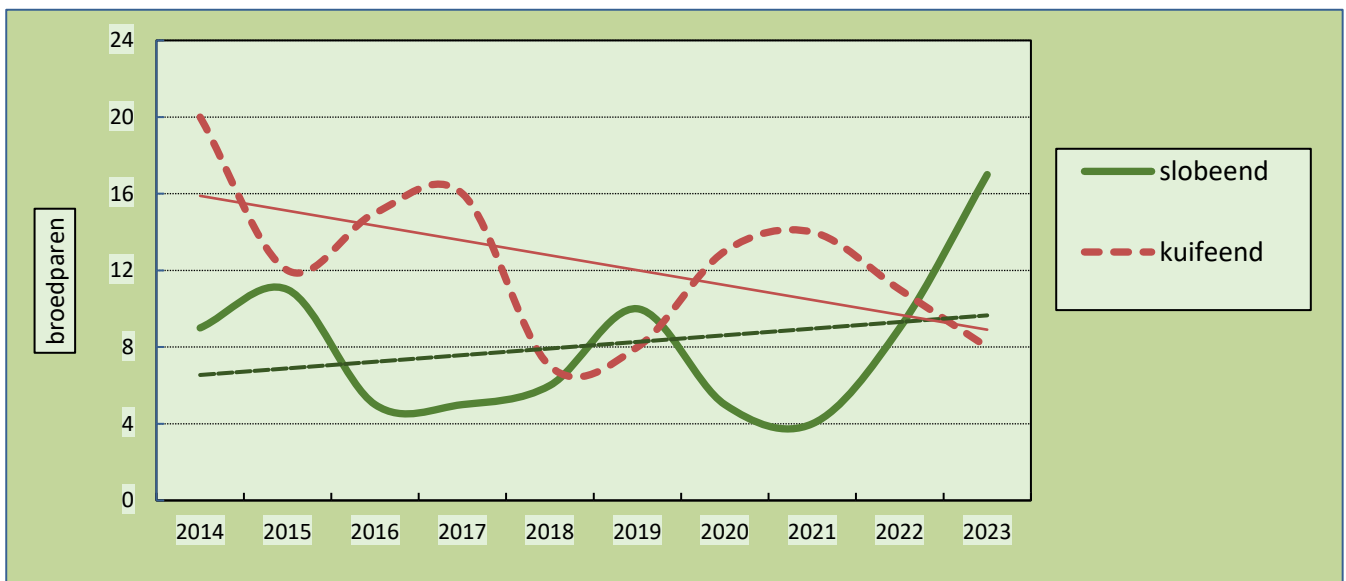
Krakeend. De krakeend heeft zich met 18 territoria gehandhaafd ten opzichte van vorig jaar (toen 20 broedpaar). Ondanks die geringe afname blijft de trend voor de krakeend over de periode 2014 – 2023 positief (figuur 3). Helaas heb ik slechts één toom gezien (bijlage 1). Dat duidt op een slecht broedresultaat. Maar ook voor krakeenden geldt dat de vrouwtjes met pullen bij gevaar zich onzichtbaar in de slootkantvegetatie verstoppen en het aantal tomen flink kan worden onderschat.

Slobeend. Na het bescheiden aantal van vier broedparen van de slobeend in 2021, heeft deze mooie eend (foto 2) het in 2022 ingezette herstel zich in 2023 met 17 paar goed voortgezet. Nimmer zijn er zo veel broedparen geteld. Hiermee is de dalende trend over de periode 2014 – 2023 omgezet in een stijgende! (figuur 4). In mei en juni heb ik maximaal zes vrouwtje met pullen rond zien zwemmen. Voor slobeenden een best flink aantal, maar is een broedsucces van hooguit 35 procent niet toch maar matig?

Foto 2. Slobeend (man).

Kuifeend. Zoals te doen gebruikelijk zwommen er tijdens de telronden van april en begin mei zeker 15 paar kuifeenden rond. Een groot deel daarvan bleken doortrekkers, want eind mei waren er slechts acht ‘overgebleven’, dus acht broedpaar in 2023. Over de jaren 2014-2023 zien we een halvering van het aantal broedparen (figuur 4). Ondanks het bescheiden aantal broedparen, zwommen er drie tomen rond (broedsucces minimaal 35 %; tabel 1).

Figuur 4. Het aantal broedparen van slobeend en kuifeend 2014 – 2023 met trendlijn.

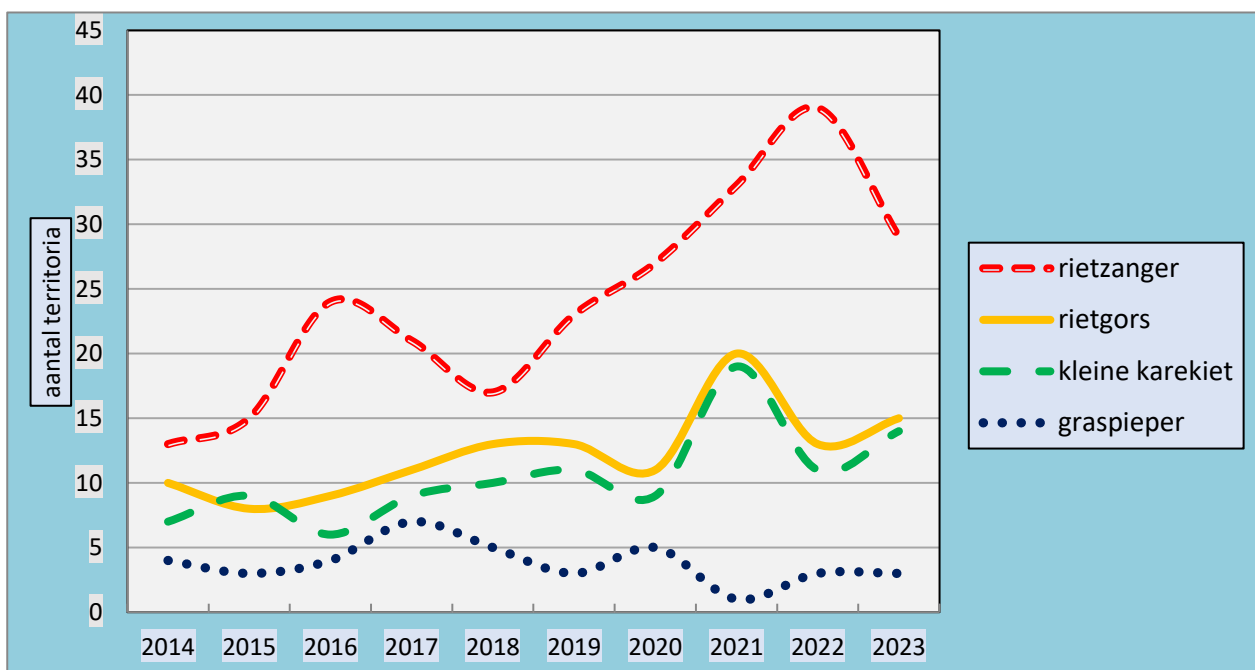
Overige eenden. Van de *zomertaling* was er alleen begin mei een man aanwezig. Dus voor het eerst sinds 2018 geen broedpaar van deze zeldzame eendensoort. Net als voorgaande jaren zijn er tijdens de eerste ronde tegen de twintig paren *wintertalingen* geteld, bij de tweede ronde waren het er nog vier, bij de derde liet geen enkele wintertaling zich meer zien. Begin juni verscheen echter weer een woerd. Dus net als in 2021 en 2022 slechts één broedpaar. In april verbleven er vier paar *tafeleenden* die in mei weer vertrokken waren. Geen lokale broedparen dus. Dit geldt ook voor de *smienten*. Van de 80 paar van begin april, waren er in mei nog slechts één vrouwtje en mannetje over die beide niet meer konden vliegen doordat ze mogelijk waren beschoten of tegen een hoogspanningskabel waren gevlogen. Zo te zien vormden ze geen stel. Dus dit jaar wederom geen geldig smientenpaar. Dat was slechts voor het seizoen 2017 voorbehouden.

Weidezangvogels. *Graspiepers* waren dit jaar, net als in 2022, vertegenwoordigd met drie territoria. Sinds 2014 broeden ze in een bescheiden aantal op de meest ruige percelen (figuur 5). Half juni verscheen opeens een *gele kwikstaart* in een ongemaaid hooiland (foto 3). Volgens de BMP-criteria een geldig territorium. Maar of ze daar ook gebroed hebben? Wederom zijn er geen *veldleeuweriken* gehoord of gezien.

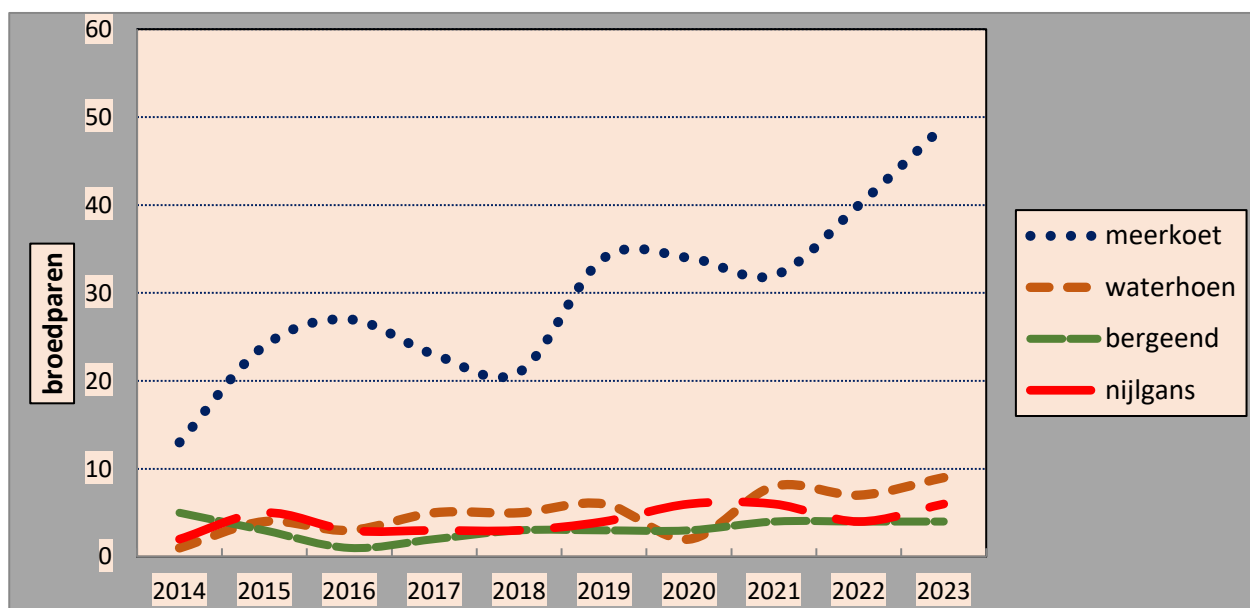
Foto 3. Confrontatie tussen schaap en gele kwikstaart (man).

Rietvogels. Met de rietzangvogels gaat het heel goed. De *rietzanger* (29 territoria) beleefde wederom een topjaar, terwijl zowel de *rietgors* (15) als de *kleine karekiet* (14) een bescheiden toename lieten zien. Sinds 2014 zitten deze drie soorten in de lift (figuur 5). Helaas lieten de zeldzame rietvogels als *blauwborst*, *snor* en *waterral* verstek gaan. Bij de burens was wel het snorrende geluid van een *snor* te horen en schetterde er wekenlang een *Cetti's zanger*.

Figuur 5. Het aantal territoria 2014 – 2023 van graspieper, rietzanger, rietgors en kleine karekiet.

Watervogels. De *meerkoet* heeft met 49 broedparen weer hoger gescoord dan in het topjaar 2022 (bijlage 2). Over de periode 2014-2023 zien we dan ook een sterke toename van het aantal broedparen (figuur 6). Tenminste 17 paren hebben jongen gekregen. Ook het *waterhoen* behaalde met negen broedparen het hoogste aantal sinds 2014 en neemt nog steeds langzaam toe (figuur 6). *Futen* waren met enkele exemplaren in de Gouw en de Papepadslot aanwezig, waaronder een broedend op een nest. Voldoende waarnemingen voor drie broedparen. Met vier territoria bleef de *bergeend* op hetzelfde aantal als in 2021 en 2022 (figuur 6). Eén paar zwom met 10 flinke pullen rond. De *nijlgans* schommelt jaarlijks tussen vier en zes broedpaar (figuur 6). In 2023 weer zes paar. Twee paar van deze Afrikaanse eendensort zijn met pullen gezien.

Figuur 6. Het aantal broedparen van verschillende watervogels sinds 2014.

Overige soorten. Een paartje *visdieven* was half april luidruchtig aanwezig, maar is niet blijven hangen. Dat gold ook voor meerdere *kokmeeuwen*. Verder heb ik nog broedparen geteld van de *grauwe gans* (12), *brandgans* (3), *grote Canadese gans* (5) en *fazant* (3) Onder de bruggen nestelden *witte kwikstaarten* (2 paar) en één paar *boerenzwaluwen*.

Erfvogels

Dit jaar verbleef weer het paartje *kerkuil* in de speciaal voor hen in de schuur opgehangen uilenkast. In juni zijn vier pullen geringd. Verder zongen op en rond de boerderij o.a. *Turkse tortel*, *merel*, *winterkoning* en *pimpelmees*.

Vogelwaarnemingen

Tijdens mijn veldwerk noteer ik ook de niet broedende vogelsoorten die op en rond de percelen verblijven of overvliegen. In tabel 2 staat daar een overzicht van. Totaal ging het om 72 soorten, waaronder leuke als *lepelaar*, *ooievaar*, *bruine kiekendief*, *bokje*, *zwartkopmeeuw*, *oeverzwaluw*, *braamsluiper*, *tuinfluiter*, *Cetti's zanger* en *kneu*.

Zoogdieren

Met de *hazen* gaat het nog steeds heel goed. Met 132 dieren begin april is het hoogste aantal geteld sinds 2014, toen het er maar tien (!) waren. In de loop van het seizoen nam het aantal snel af. Tijdens de tweede telling waren het er nog 122, begin mei 89, eind mei slechts 28 en in juni weer 37 (bijlage 1). Tijdens die laatste twee tellingen zullen er veel meer gezeten hebben, maar het lange gras onttrok ze aan mijn zicht. Mogelijk dat het de laatste

jaren zo goed gaat met de hazen door de droge zomers en najaren. Ze hebben dan weinig last van leverbot. Deze parasiet gebruikt de poelstek als gastheer en die slakken doen het in droge zomers slecht. Van *vossen* heb ik alleen looppadjes gezien. Eenmaal joeg een moedige meerkoet een zwemmende *bruine rat* weg van zijn of haar pullen.

Orchideeën

Langs de Gouw en op de oevers van de brede tussensloten zijn mooie overgangszones ('scharnierzones') van het riet naar grasland. Daar treffen we in juni naast varens en echte koekoeksbloemen duizenden rietorchissen aan (foto 4). Die staan ook in grote getalen samen met bijenorchissen en moeras-wespenorchissen op een schraal hooilandje. Dit perceeltje van 0,2 ha is een overblijfsel van een zandophoging voor een ooit geplande stadsuitbreiding.

Rietorchis. Het aantal rietorchissen kan jaarlijks behoorlijk fluctueren. Zo waren er in 2019 slechts 450 en in 2022 maar liefst 4950 geteld (tabel 1). Wat de oorzaak daarvan is, blijft onduidelijk. In 2023 waren het er met 4800 bloemen iets minder dan in het topjaar 2022. Desondanks blijft het een lust voor het oog!

Foto 4. Rietorchissen.

Tabel 1. Het aantal bloeiende orchissen 2017 - 2023 op het land van Rutte. n.g. = niet geteld.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
rietorchis	1340	2140	450	1925	3520	4950	4800
moeraswespenorchis	n.g.	2050	2310	3000	4500	5100	2600
bijenorchis	n.g.	n.g.	30	50	40	30	20

Bijenorchis en moeraswespenorchis. Op het hooilandje en een naastgelegen graslandstrook groeien en bloeien naast een kleine duizend rietorchissen (foto 7) ook de zeldzame bijenorchis en de moeraswespenorchis (foto 5). In 2023 zijn er minimaal 20 *bijenorchissen* geteld (tabel 2). Van de *moeraswespenorchissen* troffen de tellers er een stuk minder aan dan in voorgaande jaren, maar toch nog wel 2600 exemplaren (tabel 2). Het lijkt dus voor deze twee soorten een wat minder gunstig jaar te zijn geweest, maar ook dit aantal blijft heel bijzonder!

Foto 5. Eén van duizenden moeraswespenorchissen.

Conclusies

Het was een goed jaar, 2023. De opleving in 2022 van de 'echte' weidevogels na het teleurstellende jaar 2021, zagen we in 2023 een voor de meeste soorten een vervolg krijgen. Scholekster, grutto, tureluur en vooral slobend (17 paar!) deden het qua aantallen beter, terwijl Kievit, wilde eend en kraakend op niveau bleven. Afname zagen we eigenlijk alleen bij de kuifeend. Bijzonder was het territorium van een gele kwikstaart, het eerste sinds 2018. Het blijft gissen naar de oorzaak van de mooie aantallen in 2023. Wellicht heeft het verdrijven van de vos, het tot begin juni plasdras zetten van vele greppels en het opzetten van het slootpeil van een deel van de sloten flinke aantrekking gehad op de weidevogels (en ook op het hoge broedsucces). Kijken we naar de aantalsontwikkelingen sinds het begin van de tellingen in 2014, dan neemt het aantal broedparen van scholekster, grutto, wilde eend en kuifeend helaas geleidelijk af, ondanks alle inspanningen de percelen heel weidevogelvriendelijk te beheren.

Foto 6. Door tijdens droogte in mei nog greppels vol water te zetten, kregen de pullen een extra overlevingskans.

procent broedsucces, kraakend slechts zes procent. Mogelijk viel het zo laag uit doordat tomen zicht in de slootkantvegetatie verstopten of in het ongemaaid gras.

Naast de weidevogels is er nog veel meer moois te beleven op het land van de familie Rutte. *Rietvogels* als rietzanger, kleine karekiet en rietgors deden het weer goed dit jaar. Helaas schitterden roerdomp, blauwborst en waterral door afwezigheid. Bij de burens klonk wel de markante zang van snor en Cetti's zanger. Ze zijn dus in de buurt. Bijzonder is nog te vermelden dat het paartje Kerkuil vier jongen heeft voortgebracht.

Hazen waren begin april in een ongekend aantal van 132 dieren aanwezig. In de loop van het seizoen namen ze sterk af (of hielden zich schuil in het lange gras). *Orchideeën* waren ook weer in overvloed aanwezig. Verspreid over het land zijn wel een 4800 bloeiende rietorchissen geteld, terwijl de moeraswespenorchis (2600 exemplaren!!!!) en de zeldzame bijenorichis (tenminste 20 stuks) uitstekend gedijden op het zanderige bloemrijke hooilandje.

Frans Parmentier, 31 oktober 2023

BIJLAGE 1. HET AANTAL BROEDPAREN/TERRITORIA PER TELRONDE MET TUSSEN HAAKJES HET AANTAL GEZINNEN/TOMEN, HET TOTALE AANTAL GEZINNEN EN HET AANTAL BROEDPAREN IN 2023. + = SOORT AANWEZIG, GEEN TERRITORIUM.

2023	2 april	15 april	6 mei	30 mei	16 juni	broedparen 2023	gezinnen of tomen
scholekster	14	19	14 (1)	15 (5)	10 (3)	14	6 - 8
kievit	44	47 (3)	50 (21)	20 (18)	12 (12)	51	33 - 42
grutto	26	31	29 (12)	17 (16)	7 (7)	29	19 - 23
tureluur	19	21	23 (6)	15 (11)	11 (9)	20	15 - 20
watersnip	+	+	+	-	-	-	-
kleine plevier	-	-	-	+	-	-	-
wilde eend	7	13 (1)	16 (2)	9 (1)	5 (3)	21	6 - 7
slobeend	12	15	17	4 (3)	3 (3)	17	3- 6
krakeend	25	14	12	12	2 (1)	18	1
kuifeend	+	+	12	7 (1)	3 (2)	8	2 - 3
tafeleend	+	+	+	-	-	-	-
zomertaling	-	-	+	-	-	-	-
wintertaling	+	+	-	-	1	1	-
smient	+	+	+	+	-	-	-
graspieper	+	+	2	1	-	3	-
gele kwikstaart	-	-	-	-	1	1	-
meerkoet	41	38	32	23	10	49	-
waterhoen	4	5	3	2	1	9	-
bergeend	2	7	4	1	1	4	-
nijlgans	5	5	5	6	2	6	-
rietgors	5	7	8	6	12	15	-
rietzanger	-	8	21	7	17	29	-
kleine karekiet	-	-	2	3	14	14	-
Haas	132	122	89	28	37		

BIJLAGE 2. HET AANTAL BROEDPAREN/TERRITORIA 2014- 2023

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
scholekster	20	15	16	16	15	16	10	9	10	14
kievit	40	49	42	54	40	48	51	24	52	51
grutto	42	37	52	48	34	30	32	23	27	29
tureluur	18	19	26	24	18	22	23	14	15	20
watersnip	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
wilde eend	27	19	30	18	26	24	24	20	20	21
krakeend	14	21	19	19	10	17	23	17	20	18
slobeend	9	11	5	5	6	10	5	4	9	17
zomertaling	-	-	-	2	-	2	2	2	1	-
wintertaling	-	-	-	2	1	1	-	1	1	1
kuifeend	20	12	15	16	7	8	13	14	11	8
smient	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
veldleeuwerik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
graspieper	4	3	4	7	5	3	5	1	3	3
gele kwikstaart	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1
visdief	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-
kokmeeuw	4	2	-	4	1	-	-	-	-	-
fuut	-	-	1	1	2	1	2	3	2	3
waterral	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
waterhoen	1	4	3	5	5	6	2	8	7	9
meerkoet	13	24	27	23	21	34	34	32	40	49
knobbelzwaan	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-
bergeend	5	3	1	2	3	3	3	4	4	4
nijlgans	2	5	3	3	3	4	6	6	4	6
grauwe gans	17	22	31	17	9	14	18	8	13	12
grote Can. gans	3	1	2	-	1	-	1	2	2	5
kleine Can. gans	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
brandgans	6	11	3	4	6	3	3	2	5	3
fazant	-	-	-	-	1	3	5	3	3	3
roerdomp	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
blauwborst	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-
rietzanger	13	15	24	21	17	23	27	33	39	29
kleine karekiet	7	9	6	9	10	11	9	19	11	14
snor	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-
bosrietzanger	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
baardman	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-
rietgors	10	8	9	11	13	13	11	20	13	15
witte kwikstaart	2	2	2	2	1	2	3	2	2	2
boerenzwaluw	-	-	-	-	-	2	1	1	1	1
haas ¹	10	21	41	33	52	67	105	124	99	132

¹Hoogste aantal hazen per telronde.

BIJLAGE 3. VOGELWAARNEMINGEN VAN FRANS PARMENTIER TIJDENS VELDWERK VOORJAAR 2023.

fuut	bruine kiekendief	kokmeeuw	merel
aalscholver	sperwer	stormmeeuw	Cetti's zanger
blauwe reiger	buizerd	kleine mantelmeeuw	snor
ooievaar	torenvalk	zilvermeeuw	rietzanger
lepelaar	fazant	visdief	kleine karekiet
grouwe gans	waterhoen	holenduif	braamsluiper
grote Canadese gans	meerkoet	houtduif	tuinfluiter
brandgans	scholekster	Turkse tortel	tjiftjaf
nijlgans	kleine plevier	koekoek	fitis
bergeend	kievit	gierzwaluw	ekster
smient	bokje	oeverzwaluw	kauw
krakeend	watersnip	boerenzwaluw	zwarte kraai
wintertaling	grutto	huiszwaluw	spreeuw
wilde eend	wulp	graspieper	huismus
zomertaling	tureluur	witte kwikstaart	putter
slobeend	witgatje	gele kwikstaart	kneu
tafeleend	oeverloper	winterkoning	rietgors
kuifeend	zwartkopmeeuw	tapuit	halsbandparkiet

Foto 7. Ook langs het kavelpad is het genieten van rietorchissen.